

Vívócsarnokok, vívótermek a 14-16. században – építészeti áttekintés

Reszegi Barnabás

2023.

Tartalom

Tartalom	1
ABSZTRAKT	2
A VÍVÁS HELYE.....	3
CSARNOK- ÉS TEREMÉPÍTÉSZET	4
Áttekintés	4
Gazdasági építmények.....	5
Világi építészet.....	7
Egyházi építészet	12
Szerkezeti megoldások	15
VÍVÓ TEREK.....	24
Használat, funkció, ábrázolás	24
Korabeli terek és épületek.....	28
Kültér.....	28
Nagyterem, Rittersaal	31
Céh házak.....	32
Köznépi csarnokok.....	34
Fedett-nyitott terek.....	36
Magtárak, pajták	39
FORRÁSJEGYZÉK.....	41

ABSZTRAKT

Európában a 14-15. századtól kezdve aktívan működtek vívó iskolák, céhek, vívómesterek, amelyek tudást adtak át nemesi és köznépi csoportoknak. Ezek célja részben a közrend és biztonság fenntartása, törvényszéki párbajok lebonyolítása, harcászati és harcművészeti tudás továbbadása, illetve szórakozás és mulatság forrása volt. Fechtschulékra, vívásoktatásra békeidőben is szükség és igény volt, azonban meghatározó volt a helyszín a vívás céljától függően.

A dolgozat igyekszik ezen terek, épületek, létesítmények jellegzetességeit, feljegyzésekkel alátámasztható, illetve feltételezhető fajtáit példákon keresztül bemutatni elsősorban építészeti szempontból. A teljesség igénye nélkül, és felületes módszertannal készült áttekintés megfelelő alapot adhat érdeklődőknek, későbbi kutatásoknak, illetve tanulmányoknak.

A Késkészítő céh tánca – fechtschule kard talapzaton vívó mesterekkel
<https://hroarr.com/article/a-wonderful-struggle-the-16th-century-art-of-civic-combat-part-2/>

A VÍVÁS HELYE

A 15-16. századtól működő vívócéhek, vívómesterek, illetve az ezekhez köthető, városi, nemesi, uralkodói lovagi- és vívótornák alapvetően kültéri, szabadtéri események voltak. Ennek célja a láthatóság, elérhetőség biztosítása volt, mivel nem csak résztvevők vettek ezeken részt nagy számmal, de nézők tömege is jelen volt. Azonban, mint sok másik össznépi tevékenység (vásár, népgyűlés, tárgyalás, színi előadás, fesztivál stb.), a tornák és fechtschulék is időjárástól és évszaktól független helyszínt igényeltek. Ezek jellemzően többfunkciós, fedett-zárt termek, csarnokok voltak (tanácstermek és vásárcsarnokok, céhházak vagy paloták nagytermei, mezőgazdasági épületek stb.). A szabadter és fedett-zárt épületek közötti átmenetként lehet tekinteni a gyakran előforduló fedett nyitott terekre, melyek közül néhány példa fő funkciója konkrétan tornák és fechtshulék helyszínéül szolgált (szín-házak [sic!], belső udvarok, térfalás vagy épületekkel körbevett piacterek stb.).

Ezeknek az erre alkalmas tereknek közös tulajdonsága a nagy, egybefüggő, minél kevésbé felosztott vagy szerkezetekkel korlátozott sík területe. Nyílt, szabadtéri helyszíneken ez egyszerűen kivitelezhető, azonban az időjárástól függetlenül működő terek már komolyabb tető és fedő építményeket igényeltek.

Mind a vizsgált időszakban, mind hosszú idővel az előtt, (de alapvetően a mai napig is) nagy területeket lefedő szerkezeteket létrehozni és megépíteni nehézkes és a legkevésbé sem olcsó dolog. Ha egy társaság vagy közösség ilyenre vállalkozott, annak hosszabb távon kellett hasznosulnia. Ebből kifolyólag vagy létfontosságú, vagy sokoldalú funkciókat adtak ezeknek az épületeknek, építményeknek. Az ehhez szükséges szaktudások (ácsolás, kőművesség, ötvösmunka, bádogozás stb.) már antik korok óta fejlődnek, találnak fel, illetve fedeznek és találnak fel újra és újra.

CSARNOK- ÉS TEREMÉPÍTÉSZET

Áttekintés

A csarnok- és teremépítészet hosszú múltra tekint vissza, mind egyházi, világi és gazdasági jellegű épületekben. Az alábbiakban igyekszem átfogóan, a teljesség igénye nélkül bemutatni ezeket három fő csoport szerint: gazdasági, világi és egyházi épületek. Ezek mind fedett-zárt létesítmények vagy épületrészek, a szabadtéri és átmeneti tereket használhatóságuk miatt a későbbiekben mutatom be.

A korszakok és régiók rendelkeztek sajátos változatokkal, legyen szó egyházi vagy világi épületekről. Ezekről legtöbbször feljegyzések és romok alapján szereztünk tudomást. Nem ritka, hogy nagyméretű épületeket későbbi korok kőbányaként vagy erődítményként használ fel. A máig fennmaradó épületek pedig számos átalakításon (stílus váltás, bővítés, funkcióváltás, felújítás, újjáépítés stb.) estek át, ritka, hogy eredeti vagy közel azonos állapot maradjon fel belőlük.

Gazdasági építmények

Ilyen létesítmény a közösségek, települések fennmaradását biztosító, mezőgazdaságra alapozott épületek. Mindig is biztosítani kellett termények és azokból származó élelem biztonságos, tartós és egyszerű tárolását. Nem feltétlenül volt elegendő zárt edényekben tárolni, az időjárás viszontagságaitól is meg kellett tudni védeni ezeket. Hasonlóképpen a jószágokkal, mind élő állatok és használati tárgyak, szerszámok formájában.

Egy példa ezek közül a magtár, kifejezetten falazott (kő, téglá, vályog stb.) szerkezetekkel és ácsszerkezetű fedélszékekkel.

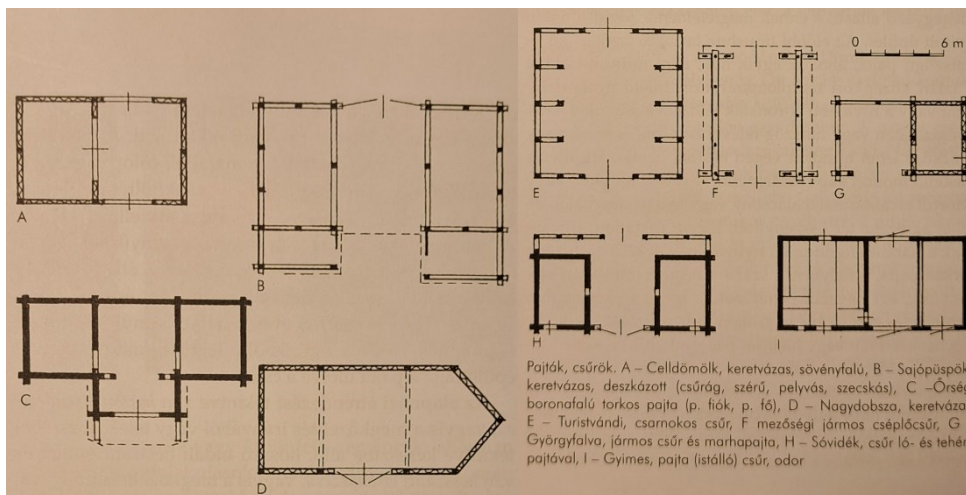

Magtár épület – Jesberg, Németország
https://en.wikipedia.org/wiki/Tithe_barns_in_Europe

Másik példa erre a funkciócsoportra az istálló, hodály vagy pajta épület, melyek gyakran akár ideiglenes jelleggel, könnyűszerkezettel (faváz, deszka borítás, tapasztott kitöltő falazattal) és az előbbiekhöz hasonlóan, ácsszerkezetes fedélszékkal épültek.

Pajta belső fedélszékkal, Essex, Egyesült Királyság
<https://www.britainexpress.com/best/historic-tithe-barns-in-england.htm>

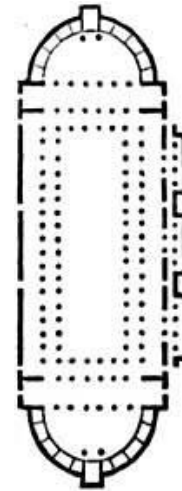
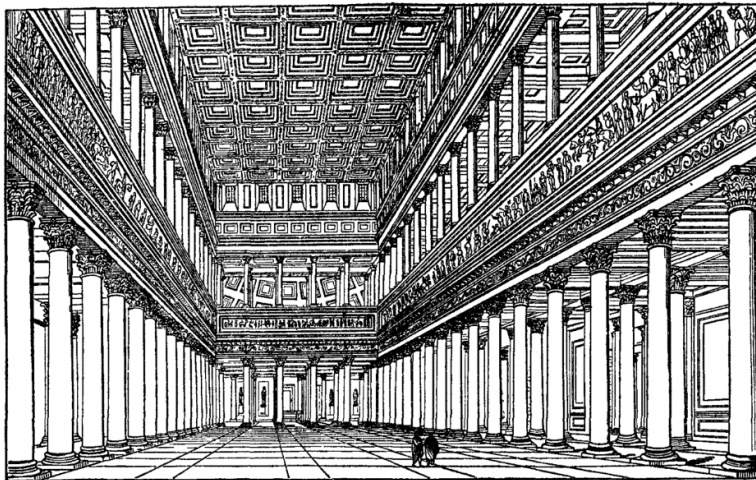

Pajták és istállók – alaprajzi típusok (nagy területű szabad tér)
 Istvánfi Gyula: *Őskor / Népi építészet – Az építészet története 1.*

Világi építészet

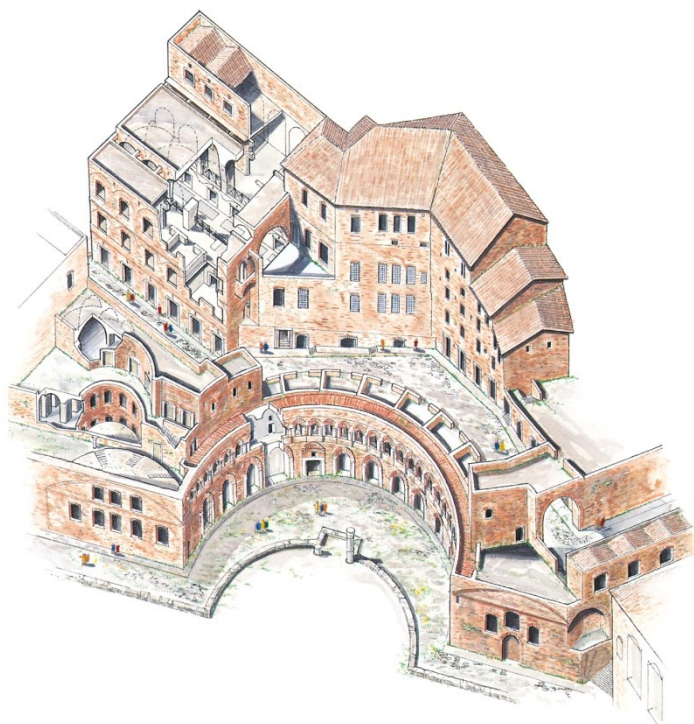
Civilizációs szempontból szintén meghatározó az elsősorban nagytelepülési léptékben és földesúri, uralkodói közegben megjelenő, össznépi funkciókra használt épületek. Ezek elsősorban társadalmi szerepük miatt kiemelkedőek. Jellemük és értékük miatt többfunkciós létesítményekről lehet beszélni

A világi épületek közül a nagy területeket lefedő, ebből kifolyólag nagy méretű épületek. Ezek a lefedés szerkezete miatt többszintesek, vagy akár tetőteres épületek voltak. Ezekre példák antik korból a négygyűlésekre használt basilica épületek és a plaza vásárházak.

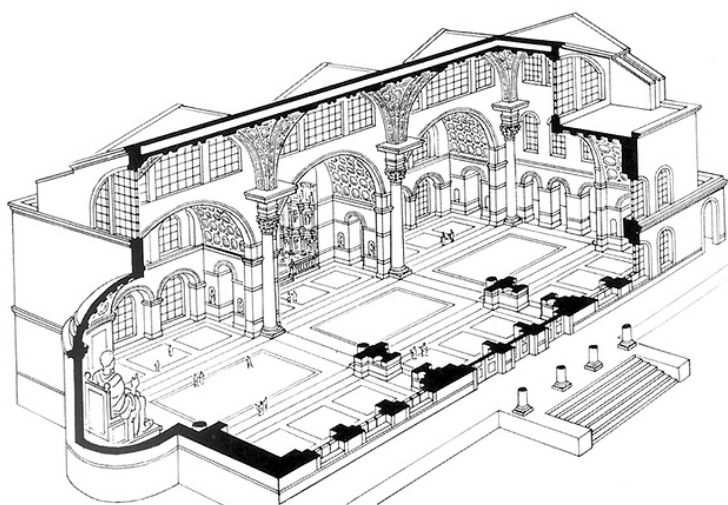

Basilica Ulpia, Forum Traiani, Róma – belső tér rajzos rekonstrukció és alaprajzi nézet
https://it.wikipedia.org/wiki/Basilica_Ulpia

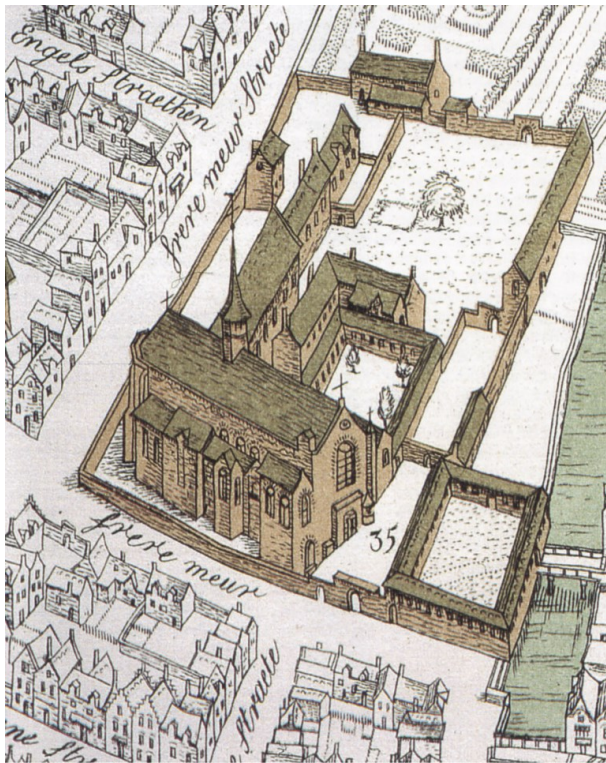

Mercatus Traiani, Forum Traiani, Róma – madártávlati rajzos rekonstrukció
https://res.cloudinary.com/dk/image/upload/q_80,w_1536,f_auto/rome/trajan-markets-aw.png

Basilica Nova, Forum Romanum, Róma – rekonstrukciós rajz és jelenlegi állapot
<https://www.thebyzantinelegacy.com/basilica-maxentius>

Későbbi korszakokból, és legfőképpen a dolgozat által vizsgált 14-16. századból szekuláris példa a városi céhek nagytermei, a városi tanácstermek, vásárcsarnokok, vidéki és uradalmi nemesi vagy uralkodói paloták nagytermei.

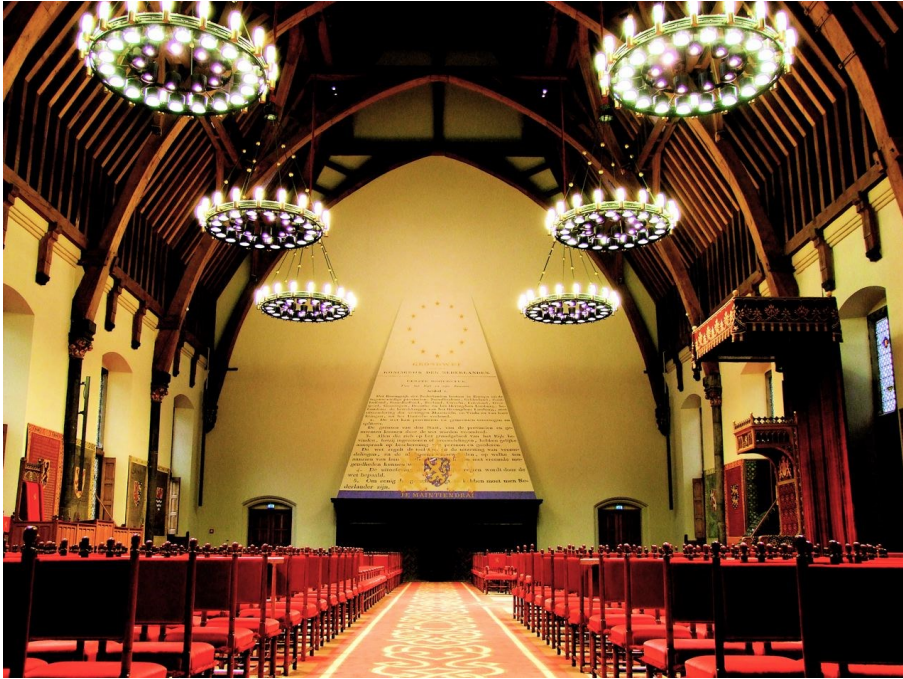
Szt. Sebestyén királyi íjász céh központja, Brugge, Belgium – korabeli ábrázolás térképen

Koninklijke Hoofdgilde Sint-Sebastiaan binnen Brugge, Belgium

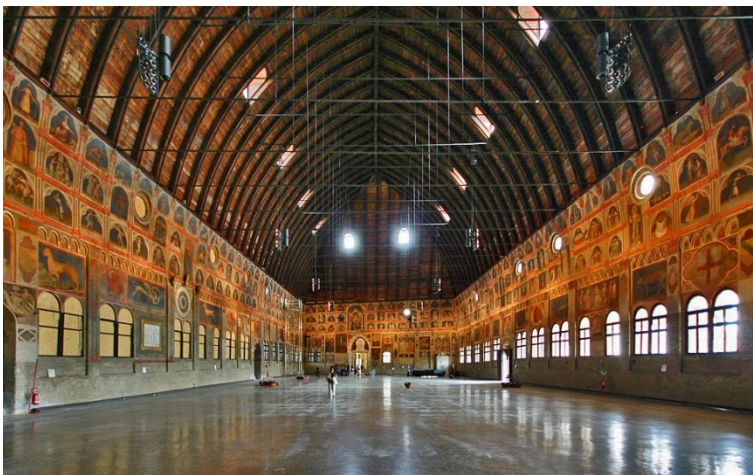
<https://www.sebastiaansgilde.be/en/history/>

Ridderzaal, Binnenhof, Hága, Hollandia – népgyűlés festményen

Ridderzaal, Binnenhof, Hága, Hollandia –jelenlegi állapot
<https://en.wikipedia.org/wiki/Ridderzaal>

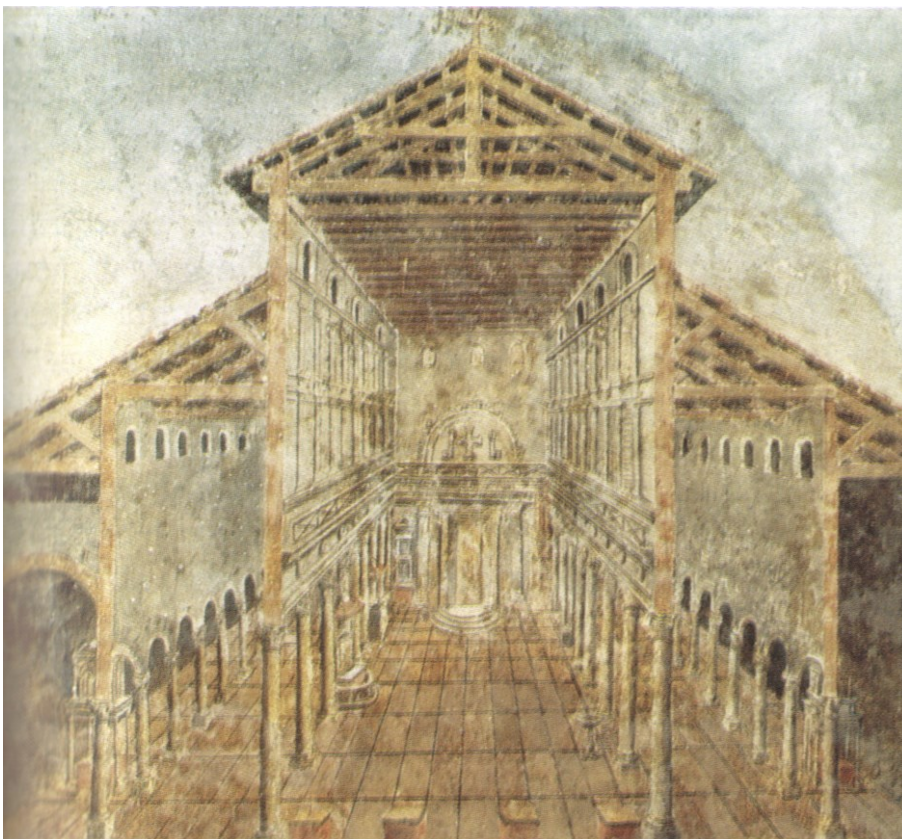
Palazzo della Ragione (Salone) vásár- és népgyűlés csarnok, Padova, Olaszország –
külső és belső
https://en.wikipedia.org/wiki/Palazzo_della_Ragione,_Padua

Herzogskasten, Ingolstadt, Németország – nagyterületű terem
[https://de.wikipedia.org/wiki/Herzogskasten_\(Ingolstadt\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Herzogskasten_(Ingolstadt))

Egyházi építészet

Legjobban őrzött változata a nagy belsőterű épületeknek Európában a keresztény egyházi épületek. A vallás liturgikus jellege alapvetően határozta meg ezeknek a téralkotását: a felekezet és a klérus mind helyet kell, hogy kapjanak a szertartás alatt egy épületben. A templom jelentősége természetesen méretével egyenesen arányos. A legkorábbi templom és székesegyház hosszázás, longitudinális teresen épült. A főhajó jellemzően a már előzőekben leírt, antik bazilikális tereként, vagy abból továbbfejlődött terekkel épült (álbazilikális, csarnok- és álcarnoktemplom, csarnokszentély stb.). Emellett jellemző volt, hogy a kora keresztény, keleti keresztény körökben, illetve a barokk korszakban és utána centrális templomokat építettek. Centrális szerveződésűek a teljes keresztény kultúrkörben a keresztelőkápolnák (baptisterium, battisterio) illetve néhány egyedi körtemplom típus (Tempietto, Róma).

San Pietro Vecchio, Róma – keresztmetszeti rajz a bazilikális térről
https://en.wikipedia.org/wiki/Old_St._Peter%27s_Basilica

Rangos példája az egyházi építészetnek a világi és uralkodói épületekhez csatlakozó kápolnák. Ezek egyetemen, céhházak, népgyűlés épületek és paloták bővítései voltak. A főépület funkciójától függően kiemelkedően látványos térlefedésekkel épültek, melyek sokszor eredeti formájukban a mai napig fennmaradtak.

Westminster apátság, VII. Henrik kápolna – függélyes boltozat

https://en.wikipedia.org/wiki/Henry_VII_Chapel

<https://www.thegeographicalcure.com/post/the-exquisite-henry-vii-chapel-in-westminster-abbey>

Templom és katedrális építészet mellett említést érdemes a kolostor és monostor építészet is. A szerzetesrendek sokszor önálló rendszerként működtek, állandó lakhatást és központot biztosítva maguk számára. Az összetett épület komplexum tartalmazott, a teljesség igénye nélkül, templomot vagy kápolnát, közösségi termet, étkezőt, hálótermet, kerengőt, könyv és irattárat, melyek mind remek példái az adott korok nagyterű építményeire.

Fonteney ciszterci apátság hálóterme

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Fontenay_Abbey_-_The_Dormitory_%2835703075411%29.jpg

Moglia ciszterci apátság kerengő

https://en.wikipedia.org/wiki/Moglia_Abbey

Szerkezeti megoldások

Az átfogóbb, de felületes bemutatáshoz szükséges átvenni a korábban felsorolt épülettípusok jellemző szerkezeti megoldásait

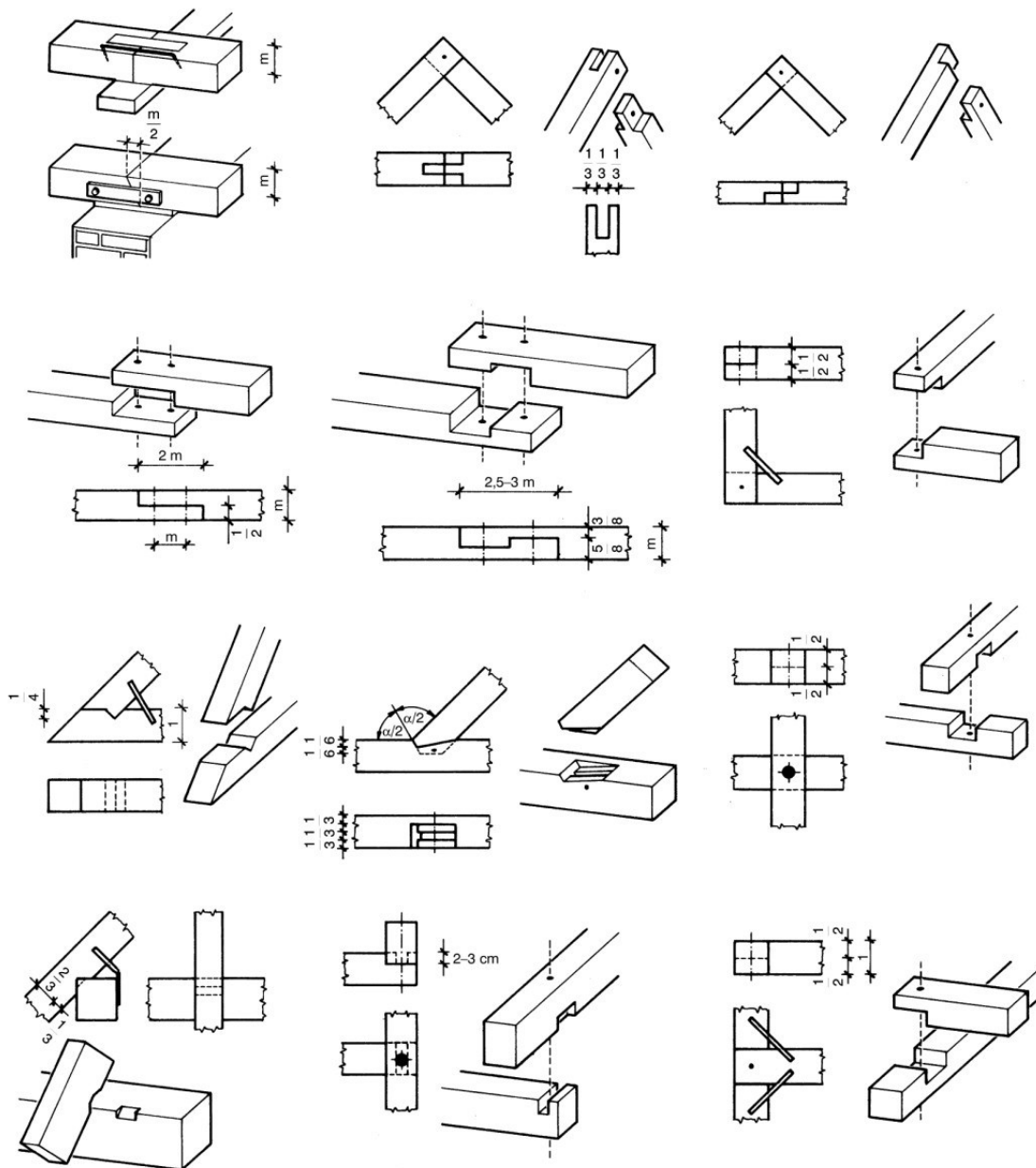
A nagyméretű tereket sík zárófödémekkel, boltozattal (ívelt zárófödémek), kupolaterekkel, vagy látható-nyílt fedélszékekkel fedték. Ezekre legalkalmasabb szerkezeti anyag az ácsolt fa volt, illetve a nyomott övű kő szerkezetek, azaz boltívek, boltozatok. Utóbbiak gyakran igényeltek kiegészítő gyámolítást, főleg építés közben, melyek szintén ácsolt fa szerkezetek voltak.

Az Európában használt ácsszerkezetek is hosszú múltra vezethetők vissza. A korok előrehaladtával, empirikus úton ez is kiforrott mester szakmává alakult, mint a legtöbb építőmesterség. Mint elérhető és megbízható építőanyag, szinte minden funkciócsoportban megtalálható a mai napig, de még inkább a vizsgált 14-16. században, még éghető jellege mellett is. Legalább ilyen meghatározó a kőműves mesterség, amely hasonlóan összetett megoldásokkal tud dolgozni, mint az ácsmesterség, azonban nagyban eltérő építőanyaggal.

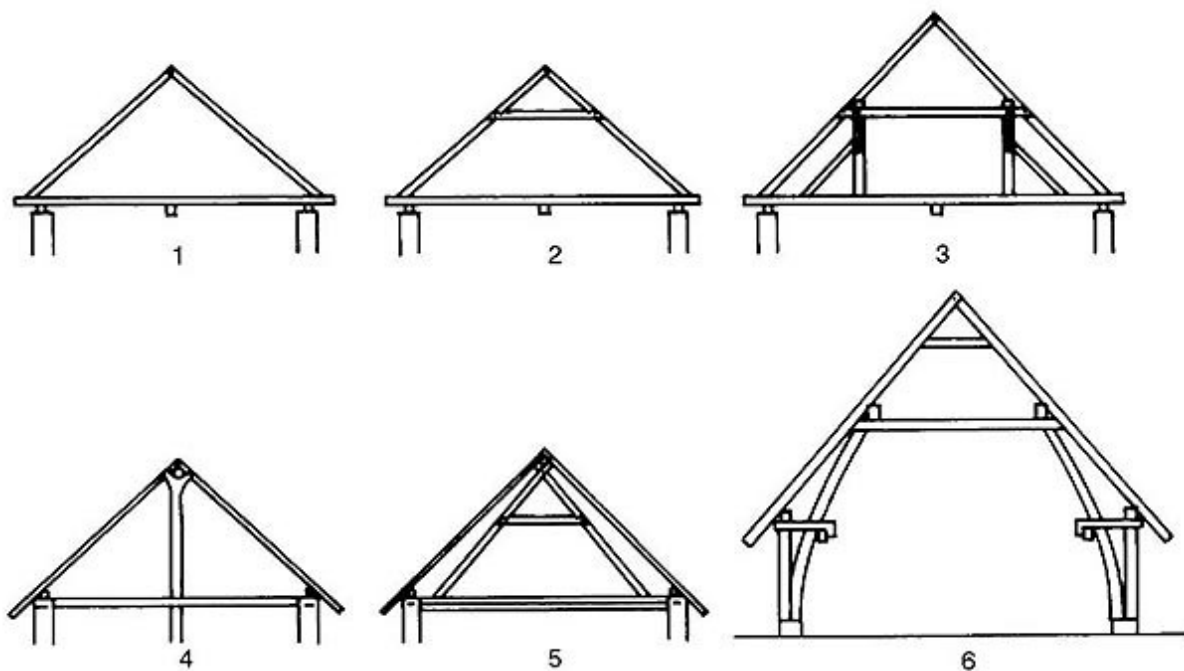
Az antik civilizációk előtt is használt fedélszerkezetek a városi közeg megjelenésével léptékükben is növekedtek. A fa teherbírása azonban véges, sík lefedés esetén hamar eléri a terhelhetőség határát. Ugyan ez elmondható a kő fedésekre és horizontális szerkezetekre. Itt azonban az anyag aszimmetrikus terhelhetősége (a kő sokkal nagyobb terhet képes nyomva elviselni, mint húzva, csavarva, vagy nyírva) miatt van szükség alternatív szerkezeti megoldásokra. Ezek közül az egyik az íves vagy ívelt szerkezet kialakítás. A szerkezetekben működő erővonalakat lehet áthidalva és ívesen vezetni, ha összetett geometriákkal alakítják ki őket (háromszög keretek, dúcolás, ferde merevítés, ívelt bordák, függesztőművek stb.). Ezek természetesen az alapszerkezetekre terhelést is összetettebbé tehetik, ami miatt szükség lehet térdfali merevítésekre (bordázás, kiegészítő váz, fiatorony stb.), illetve keresztmetszet növelésre (pilaszer, pillér- és falvastagítás, csapolás, toldás stb.). A szerkezeti geometriával, terhelési módokkal növelni lehet a lefedett terek fesztávját.

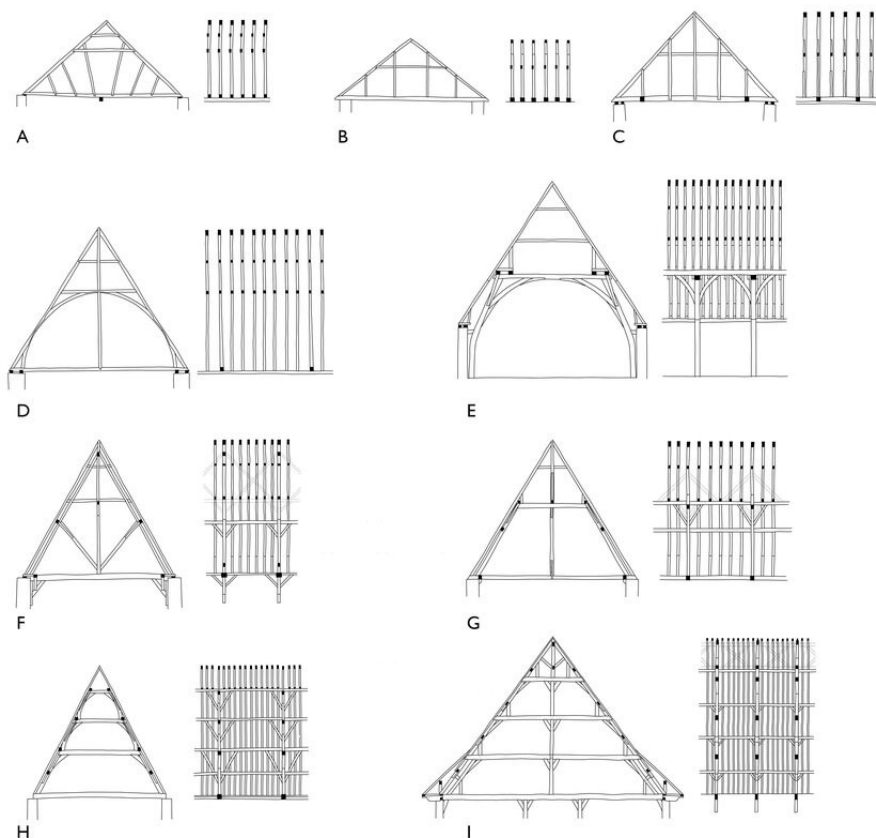
Az alábbiakban építész ábrákon bemutatok néhány ácsszerkezetet, fedélszék kialakítást, boltozati- és szerkezeti ábrát.

Hagyományos ácskötések

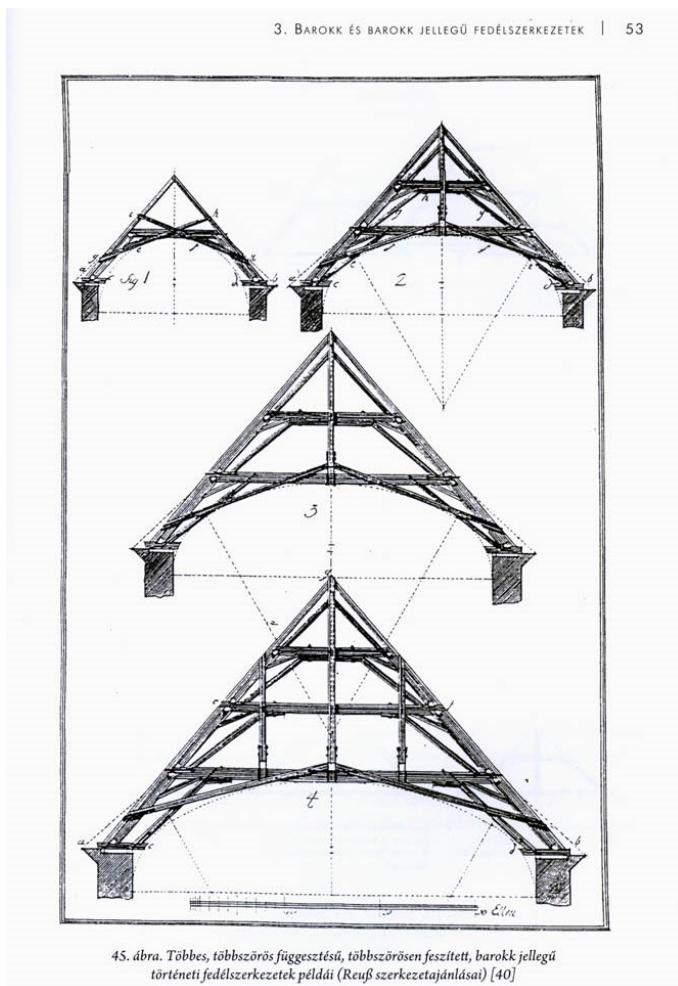
Történelmi fedélszékek – 1: üres kötőgerendás, 2: torokgerendás üres, 3: kétállószerűes ferdedúccal, 4: hosszúágas, 5: ollólábás, 6: jármós tetőszerkezet

Történelmi fedélszékek – Belgium
https://www.researchgate.net/figure/Evolution-of-historic-timber-roofs-in-Belgium-1150-1960-illustrated-by-13-preserved_fig1_364755111

Párizsi Notre Dame székesegyház gótikus fedélszék – belső nézet
<https://archeologia.hu/gotika-a-stilus-ami-tuzben-szuletett>

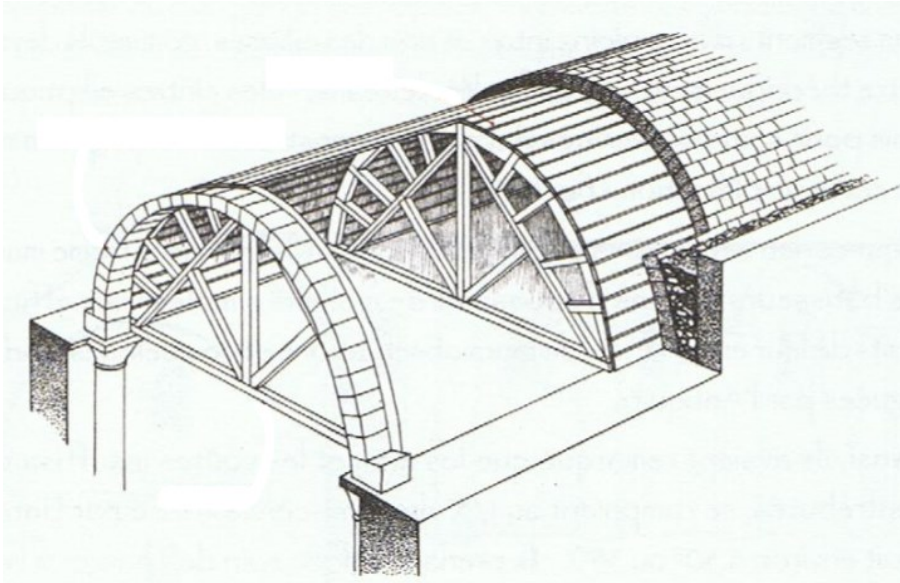

Barokk fedélszerkezetek
Fátray György: Történeti tetőszervezetek

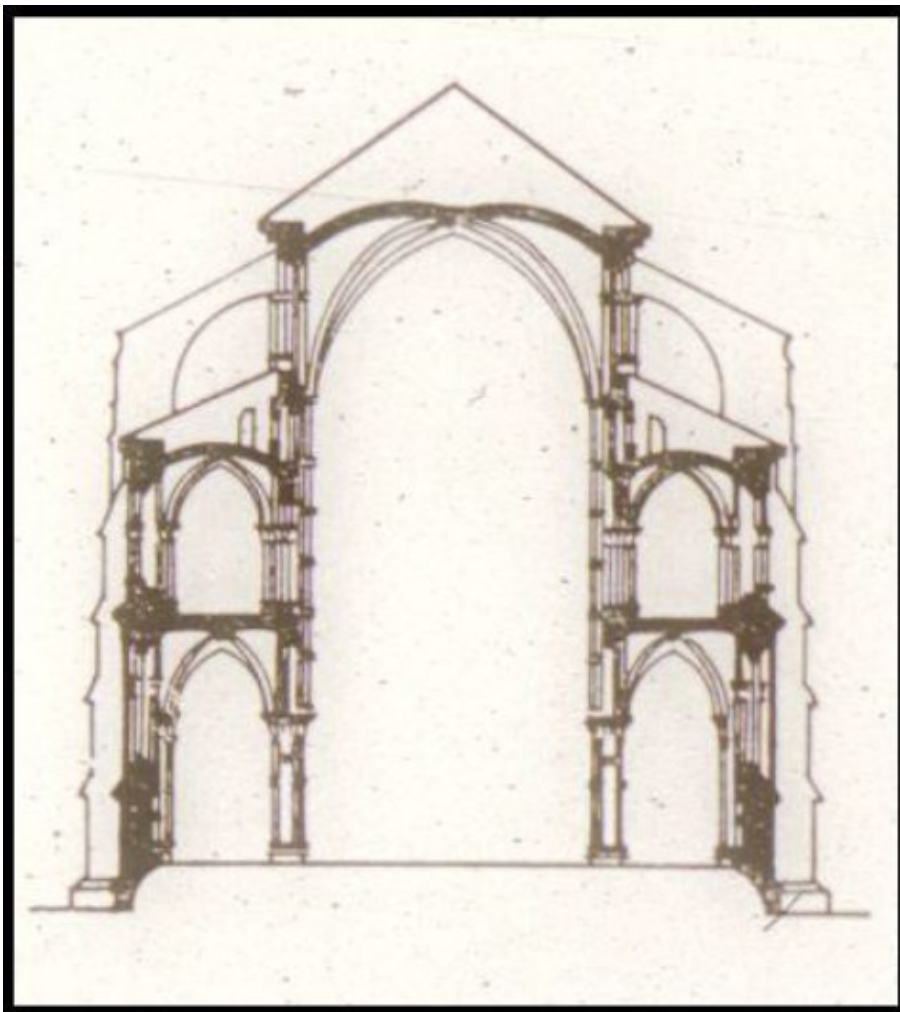

Kiegészítő ácskapcsok

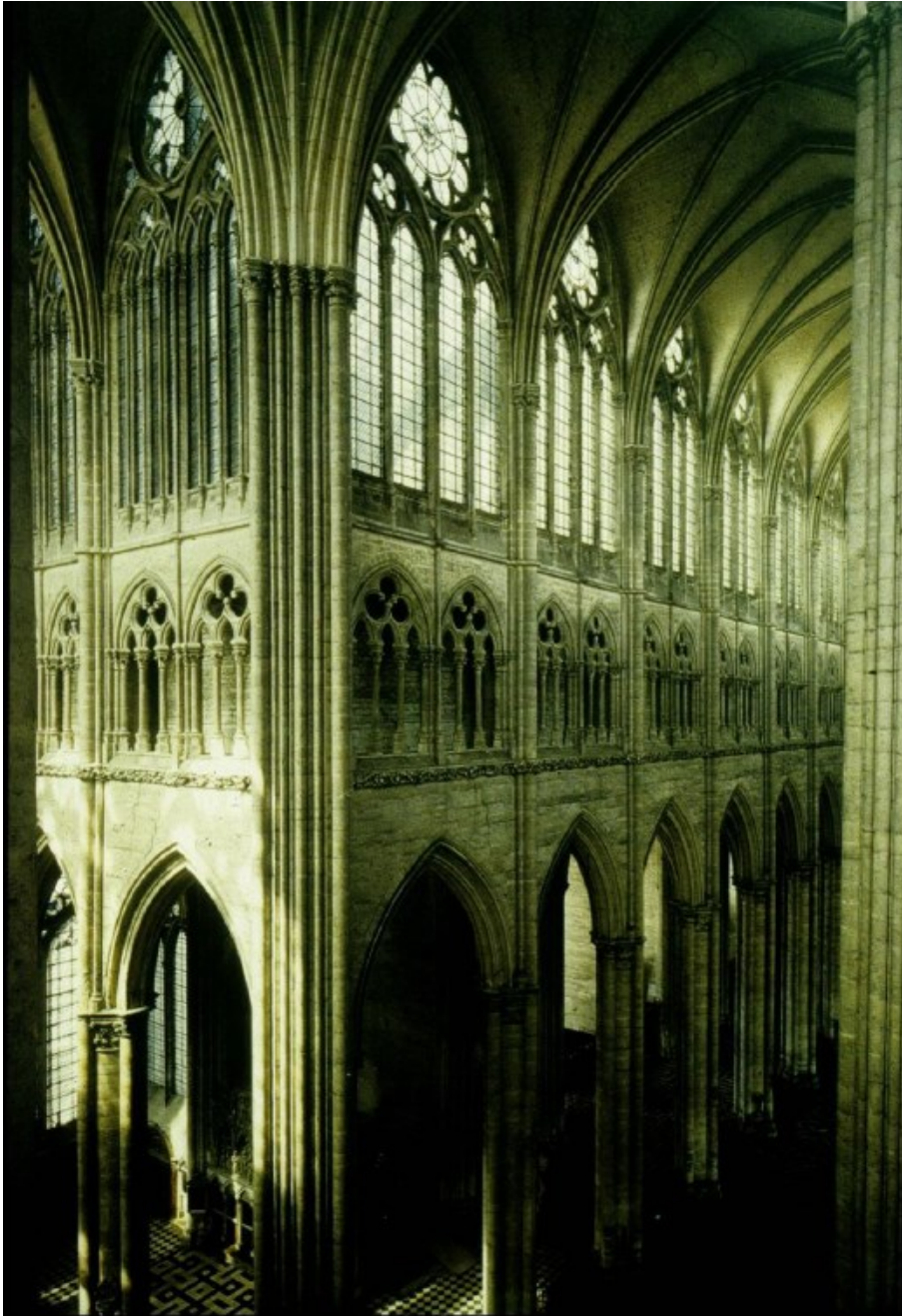
<https://holzer.arch.ethz.ch/en/research/forschungsprojekte/snf-timberroof.html>

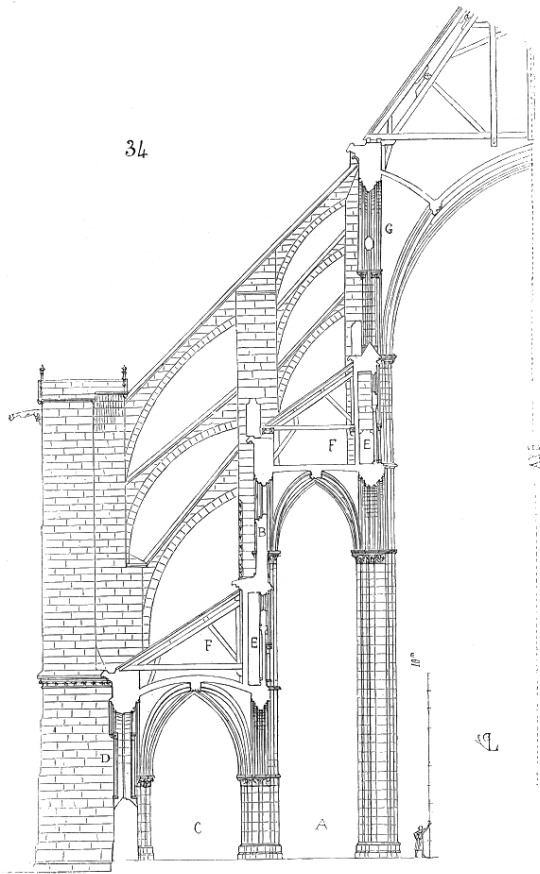
Dongaboltozat építése
<https://www.geogebra.org/m/j9HJs6x5>

Laon katedrális – bordázott gótikus boltívek, bazilikális tér, fiatornyok

Amiens katedrális – gótikus bordázott faltagolás

Borges katedrális – fiatorony szerkezet
https://en.wikipedia.org/wiki/Bourges_Cathedral

A technológiák, elérhető anyagok, illetve társ mesterségek (hajóácsolás, kovácsolás, ötvözés, faanyag kezelés stb.) további alternatívákat adtak és egyre kreatívabb, rangosabb és anyagtakarékosabb szerkezetek jöhettek létre. A mérnöki tudomány fejlődésével és a szerkezetméretezés módszerével ezeket még hatékonyabban hasznosítják a mai napig is.

VÍVÓ TEREK

Vívóterem és fürdőház (bordély ?) belső – karc a 15. századból
https://www.researchgate.net/figure/Master-of-the-Banderolles-engraving-c1464-Cited-in-Anglo-200014_fig3_291182555

Használat, funkció, ábrázolás

Mint a legtöbb köznépi, városi létesítményt, a vívásra alkalmas épületeket és építményeket sem egyetlen célra használták a közösségek. Egy nagyobb fesztávú, nagy belső terű, döngölt talajos vagy kőburkolatos épületet költséges és hosszadalmas feladat volt felhúzni. Ha ilyen történt, jellemzően tehető polgárok, kereskedők, céhtagok, nemesek, egyházi vezetők, uralkodók fizettek az építésért, ezzel valamilyen világi vagy egyházi (túlvilági) kiváltságot szerezve.

Nem volt ritka, hogy egy meglévő épülethez, például városházához vagy céhházhoz, új bővítményt építettek, esetleg a meglévőt alakították át helyiségek egybenyitásával, vagy új tetőszerkezettel. Ez bevett és bevált szokás volt, gyakran több évszázados, jelentős értéket épületek alakultak át vagy bővültek ki ezáltal. A műemléki építészet, műemlékvédelem csak 18-19. században kezd el kialakulni. Addig az épületeket

leginkább használati „tárgyként”, funkciót kiszolgáló létesítményekként kezelték. Ha a szükséges igény átalakult, a meglévő épületállomány ezt követte, akár bontás, akár bővítés által. Emellett állandó volt az adott korszak stílusjegyeiben való átalakítás, díszítés is. Nem beszélve az esetleges természeti és mesterséges katasztrófák következtében való újjá- és átépítések.

Az épületek, építmények egy másik fajtája az ideiglenes és szezonális létesítmények és szerkezetek. Sok esetben, akár városi, vidéki, reprezentatív vagy gazdasági közegben húztak fel ilyen könnyűszerkezetes vagy félig állandó építményeket. Ezek meglévő épülethez csatlakoztak, vagy nyílt terepen, teresedésben alakítottak új funkciót. Ez egy megfizethetőbb és sok esetben fentarthatóbb formája volt az ilyen jellegű események kiszolgálására.

Sajnos ezen épületek, építmények jórésze nem maradt fent, legfeljebb részben találhatjuk meg őket, részleges vagy teljes átalakítás és funkcióváltás után. Jellemzően a legrangosabbak maradtak fent, és ezek ma már műemléki és világörökségi védeltséget élveznek.

A kevésbé rangosnak ítélt, ideiglenesnek szánt, vagy egyéb ok miatt elbontott vagy felismeretlenségig átalakított példákra feljegyzésekből, grafikai ábrázolásokból tudunk. Azonban fontos megjegyezni, hogy néhány elveszett nevű vagy nem nevesített épület, ami például vívó kéziratokból maradt fent számunkra, csak a perspektív ábrázolási eszközként, művészeti gyakorlatként, stilizált formában jelennek meg. A dolgozat számára legalkalmasabb ábrázolások ezek a vívó iskolák kéziratjai, vagy az ezekhez készült ábrák. Sokszor az egyetlen grafikai eszköz, amit alkalmaztak az alapsík vagy talaj ábrázolása volt. De nehezen lehet elképzelni, hogy 15-16. században éppen megmaradt, ókori antik circus vagy basilica épületben, vagy feltűnően rangos és lehetetlenül nyílt palota belsőben tartottak vívásoktatást.

Küzdőtér ábrázolás

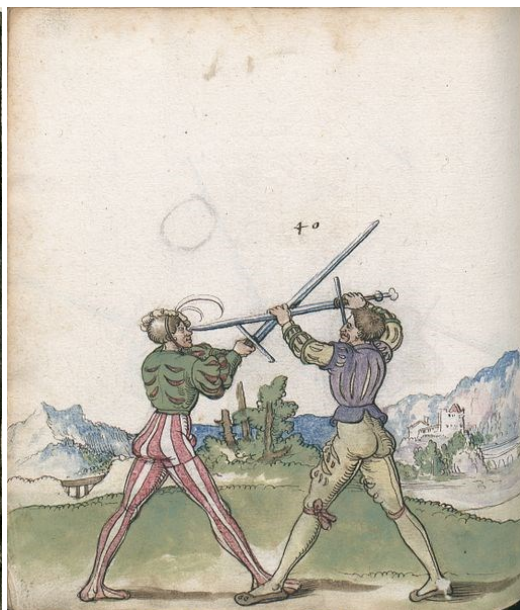
https://wiktenauer.com/wiki/Page:MS_Chart.A.558_038r.jpg

Vívókönyv ábra – alapsík ábrázolás

https://wiktenauer.com/wiki/File:Marozzo_52.png

https://wiktenauer.com/wiki/File:MS_Germ.Quart.2020_073v.jpg

Vívók kültéren – háttérben antik circus építmény és tér, feltételezhetően művészi ábrázolás gyakorlat
https://wiktenauer.com/wiki/File:Meyer_1570_Sword_B.png

Vívás és bot harc – palota épületközeg páhollyal és átmeneti terekkel
https://wiktenauer.com/wiki/File:Meyer_1570_Dussack_I.png
https://wiktenauer.com/wiki/File:Meyer_1570_Staff_D.png

Korabeli terek és épületek

Ezek és az átfogó, de legkevésbé sem teljeskörű vagy alapos ismertetés alapján szeretnék bemutatni néhány példát, amelyeket bizonyosan, néhányat, amelyek ezekhez hasonló jellegűek, és párat, amelyekről az eddigi leírások alapján feltételezhető, hogy használtak többek között vívásra, vívásoktatásra.

Kültér

A legalapvetőbb helyszín, magától értetődően, a szabadtéri vívó terek. Egyszerűen lehet vívást oktatni és gyakorolni bármilyen előkészület nélkül, a legfontosabb a sík és stabil terep. A következő szinten építeni lehet karókból és pallókból egy küzdőteret, vagy karámot, ahol párbajozni és vívni lehet. Számos kézirat ábráin ezek jelennek meg, több korból is. Ugyan ehhez a típushoz tartozik lovagi- és vívótornák, fechtschulék mezőkön és városi tereken kialakított létesítménye. Városokon kívül, uradalmak mellett egyszerűen lehetett ilyeneket létrehozni, de van példa városokon belül tartott tornákról is. Ilyenek volt például a strasbourgi (németül: Straßburg, strasbourgi dialektusban: Schdroosburi) lópiac karámjában belül tartott tornák is, vagy a düsseldorfi kastély udvara.

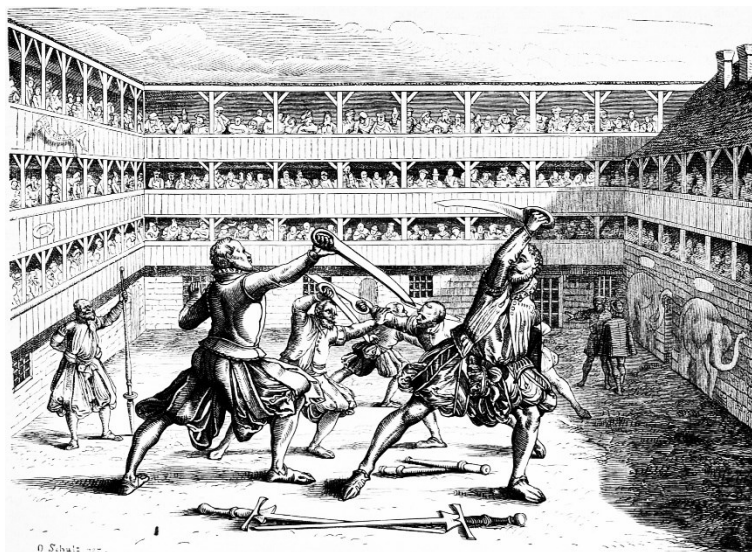

Strasbourgi lópiac helye (karámmal kerített tér a münstertől átlósan balra felfelé)
Strasbourg (Argentina, Argentoratum) városi térképe irányhelyes ábrázolással
https://hroarr.com/wp-content/uploads/2014/07/CivitatesOrbisTerrarum_Strasbourg1.jpg

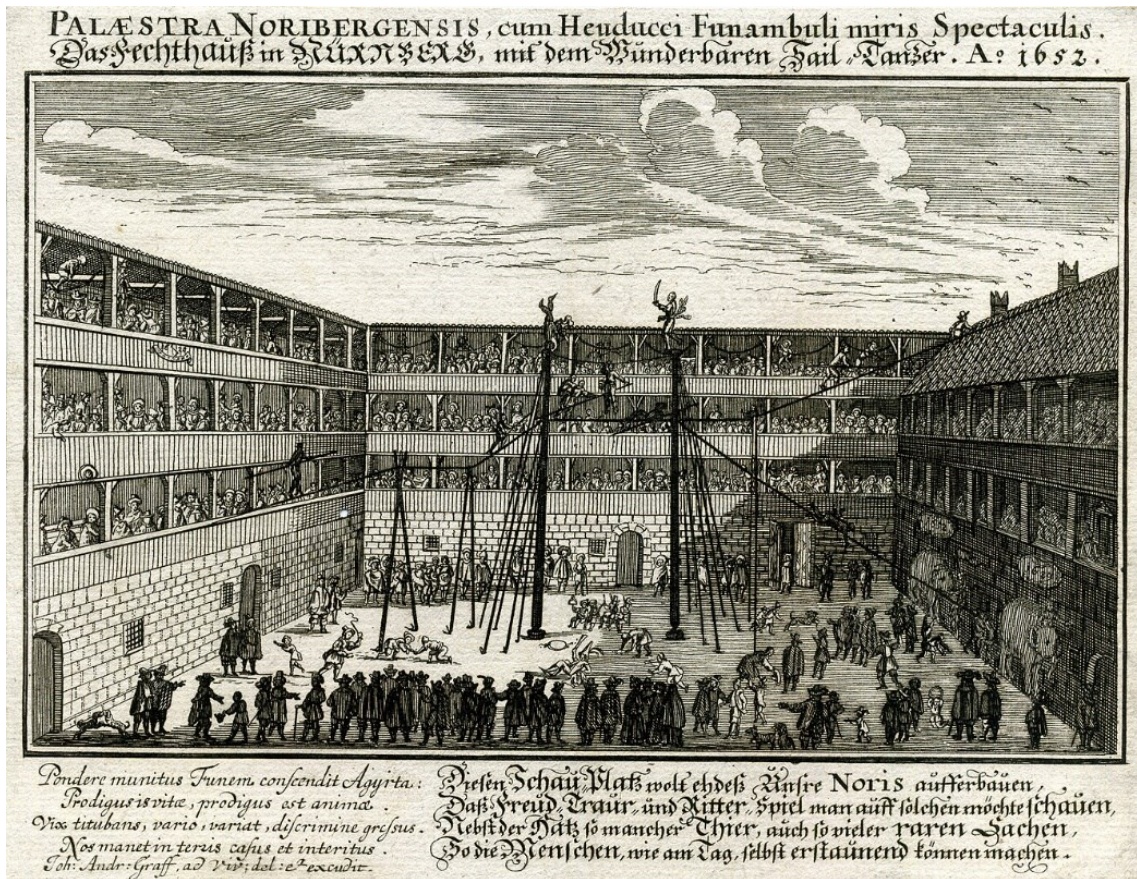

Nürnbergi szabatéri fechtschule – korabeli ábrázolás
<https://hroarr.com/article/art-of-control-fechtschule-manifesto-part-1/>

Egy másik, főleg városi példa ezekre a nyitott terekre a városi szín-házak (sic!). A városok az idők során állandó helyet akartak biztosítani a rendezvényeknek. Így jelentek meg a korszak első színházai, arénái és össznépi rendezvényterei, gyakran a városhatáron vagy annak közvetlen közelében. Erre kiváló példa a nürnbergi Fechthaus (vívóház), amely pont a fechtschulékról kapta a nevét. Ez egyben színház, cirkusz és aréna volt.

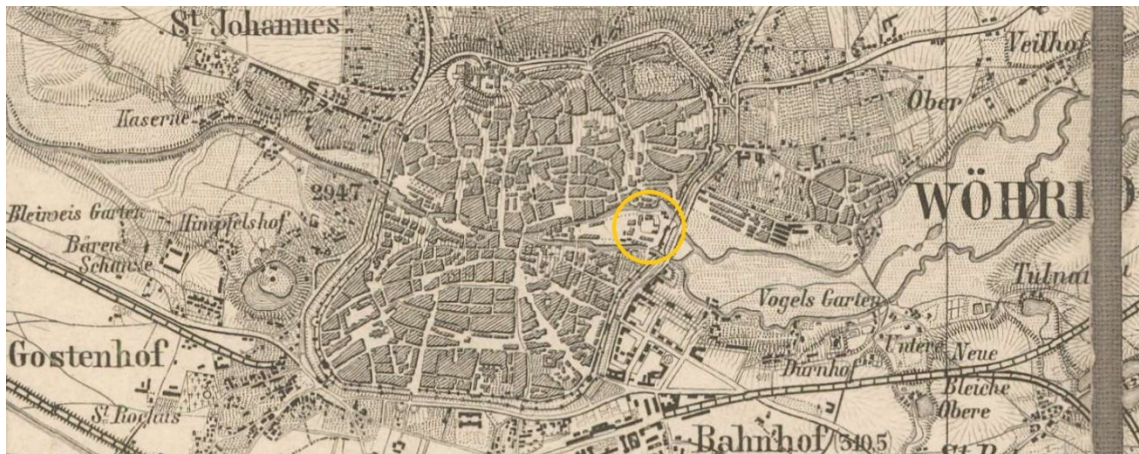

Fechtschule a Fechthausban, Nürnberg – rézkarc a 19. századból
[https://de.m.wikipedia.org/wiki/Fechthaus_\(N%C3%BCrnberg\)](https://de.m.wikipedia.org/wiki/Fechthaus_(N%C3%BCrnberg))

Artista előadás, Fechtthaus, Nürnberg – grafika a 17. századból

[https://de.m.wikipedia.org/wiki/Fechtthaus_\(N%C3%BCrnberg\)#/media/Datei%3AKupferstich_-_N%C3%BCrnberg_-_Fechtthaus_-_Seilt%C3%A4nzer_-_J_A_Graff.jpg](https://de.m.wikipedia.org/wiki/Fechtthaus_(N%C3%BCrnberg)#/media/Datei%3AKupferstich_-_N%C3%BCrnberg_-_Fechtthaus_-_Seilt%C3%A4nzer_-_J_A_Graff.jpg)

A Fechtthaus helye - 19. századi katonai felmérés

<https://maps.arcanum.com/hu/map/europe-19century-thirdsurvey/?layers=osm%2C160%2C166&bbox=1228997.308281126%2C6350244.217755888%2C1237137.8517934973%2C6353535.787286418>

Nagyterem, Rittersaal

A vívótermek egy másik elterjedt formája lehetett a Rittersaal (lovagi terem), ami nemesi és uralkodói paloták, kastélyok és udvarházak nagyméretű, többfunkciós termei voltak. A romantikus elnevezést csak a 19. században találták ki és kapcsolták ezekhez a termekhez miután a lovagi életforma romanticizálása miatt ez ilyen fajta elterjedt. Ezek adtak helyet tanácskozásoknak, tárgyalásoknak, multságoknak, és számos alkalommal fechtschuléknak, illetve tornáknak. Utóbbira példa a hágai Binnenhof épületegyüttes Ridderzall (lovagi terem) nagyterme, vagy a régi prágai királyi palota Ulászló terme (*Vladislavský sál*).

Ulászló terem, párgai régi királyi palota – tornákra is használt beltér
https://cs.wikipedia.org/wiki/Vladislavsk%C3%BD_s%C3%A1l

Céh házak

A városok társadalmi és közigazgatási struktúrájának legfontosabb részei voltak a városi céhek, amelyek saját központokkal rendelkeztek itt. Ezek a céh házak szintén rendelkeztek nagytermekkel, ahol a céhek mind gyűléseket, lakomákat tartottak. A vívó- és íjászcéhek ezeket egyéni céljaikra használták, de más közösségek is tarthattak hasonló rendezvényeket saját termeikben.

Huis van de Schutters – Íjászcéhház – Grote Markt, Antwerpen, Belgium
<https://marble.nd.edu/item/6h440r98r0z>

Antwerpeni Vleehuis - Hentescéhház nagyterem – Antwerpen, Belgium
<https://museumvleeshuis.be/en>

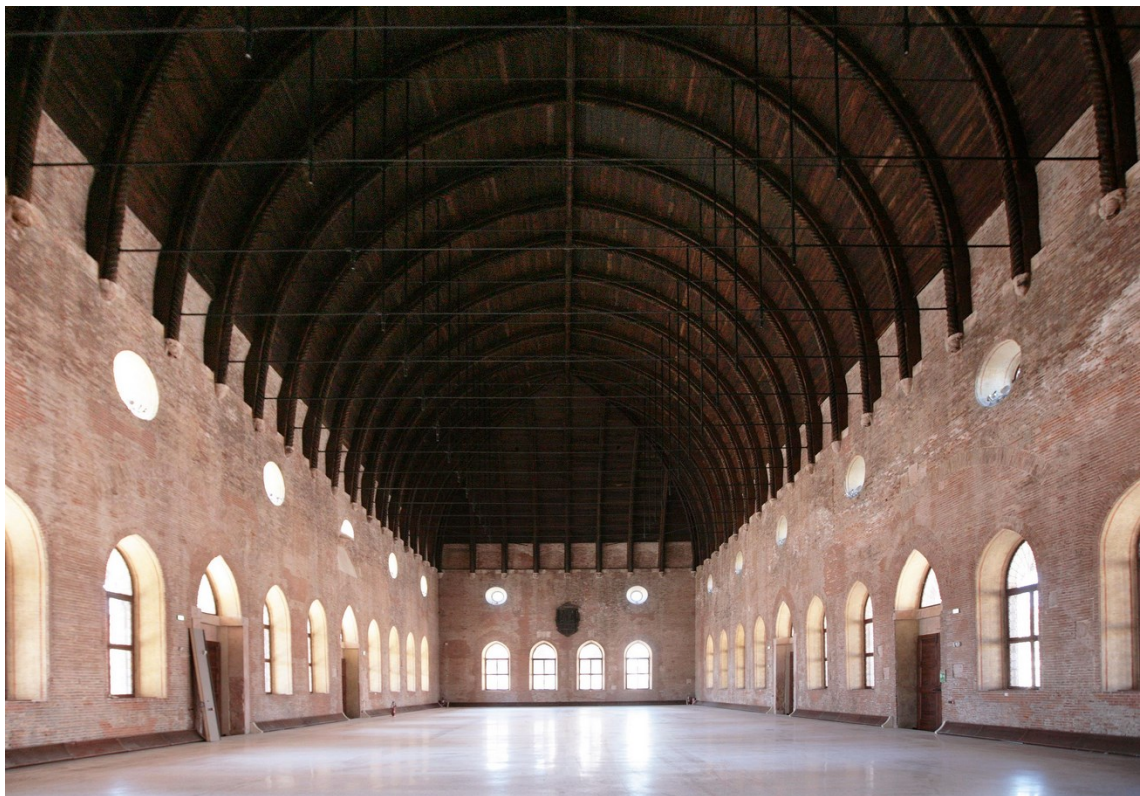
Lieri Vleehuis - Hentescéhház nagyterem – Lier, Belgium
<https://verhuur.uitinlier.be/cc-vleeshuis>

Köznépi csarnokok

A rittersaalokhoz és céhházak nagytermeihez hasonló típus volt a városi köznépi csarnokok: városházák, vásárcsarnokok, tanácstermek. Ilyen volt a dolgozatban már említett padovai Salone, vagy a genti városháza, amelyet vívócéhek béreltek fechtschulék és tornák rendezésére.

La salle de la Pacification - De Pacificatiezaal
Városháza, Ghent, Flandria, Belgium – fechtschulék beltéri helyszíne
<https://visit.gent.be/fr/gentcongres/lhotel-de-ville>
https://nl.wikipedia.org/wiki/Stadhuis_van_Gent

Basilica Palladiana, Vicenza, Olaszország – tanács és népgyűlés terem homlokzati és belső tér
https://it.wikipedia.org/wiki/Basilica_Palladiana

Fedett-nyitott terek

Számos kastély, palota és udvarház rendelkezett átmeneti fedett-nyitott terekkel, például bejárati teraszokkal és emeleti fedett erkélyekkel vagy loggiákkal. Feltételezhetően ilyeneket ábrázol néhány vívőkönyv ábrája, és ilyen terei lehettek néhány vívómester saját udvarházában, ahol párbajra készítettek fel tehetősebb személyeket. Sokszor elegendő volt egy palota udvar vagy lugas kert ugyanerre a célra.

Bot és alabárd oktatás – átmeneti tér ábrázolás
https://wiktenauer.com/wiki/File:Meyer_1570_Staff_C.png

Kardvívás oktatás – átmeneti terasz vagy erkély térben való ábrázolás
https://wiktenauer.com/wiki/File:Meyer_1570_Sword_L.png

Villa Medici, Poggio a Caiano, Olaszország – bejáratú lépcső, portikusz, árkádsor terek
<http://www.museumsinflorence.com/musei/villa-poggio-a-caiano.html>
https://it.wikipedia.org/wiki/Villa_medicea_di_Poggio_a_Caiano#/media/File:Villa_Medicea_di_Poggio.jpg

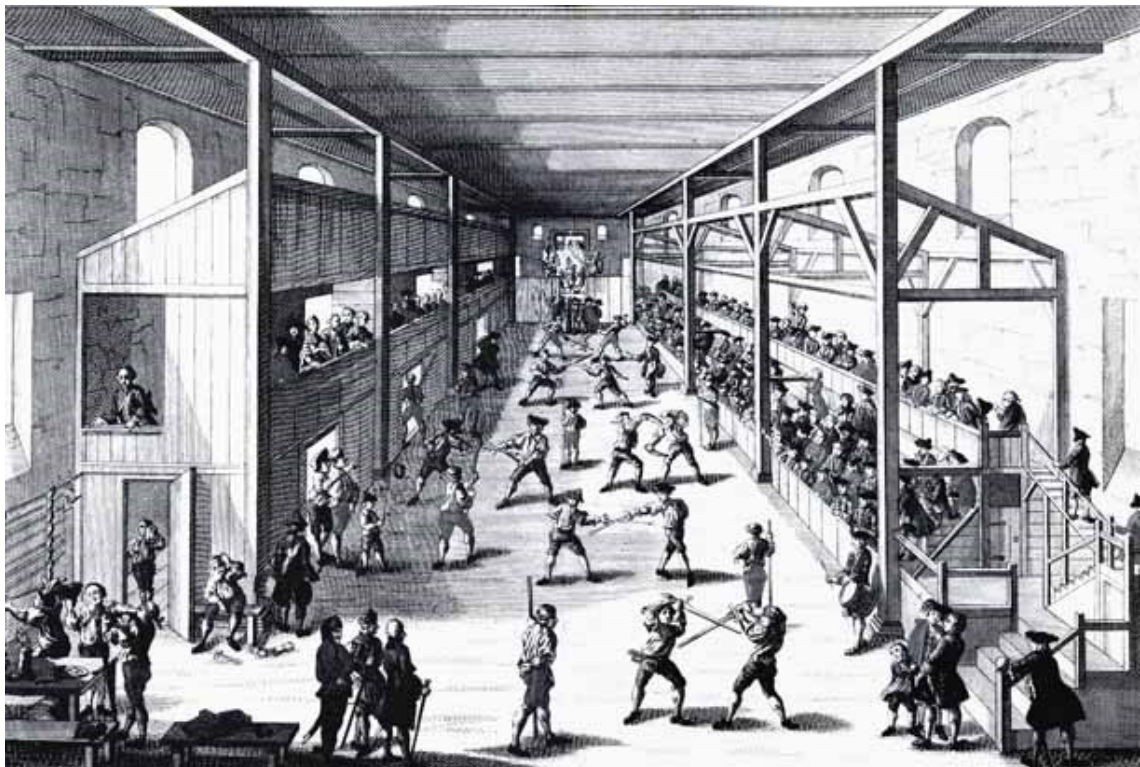
Beltéri vívás oktatás – feltételezhető udvarházi közeg
https://wiktenauer.com/wiki/File:Meyer_1570_Dussack_A.png

Vívás kültéren – udvarházhoz köthető lugas környezet
https://wiktenauer.com/wiki/File:Meyer_1570_Portrait_1.png

Magtárak, pajták

Sok város és nagyobb település rendelkezett magtárakkal, pajtákkal és istállókkal a városon belüli vagy közvetlen közelükben. Ezek a szezontól függően kiváló helyszínek lehettek vívásoktatásra, így nem nehéz feltételezni, hogy ilyen célra is használták ezeket. A vázas szerkezetű pajták akár óriási méretűek lehettek, ami elképzelhető, hogy megjelenik néhány korabeli ábrázoláson, de a falazott szerkezetű magtárak akár többszintesek lehettek nagy területű tetőtérrel. Ez utóbbi azonban kevésbé lehetett alkalmas vívásra a deszka borításos padozat miatt.

Vívásoktatás, vívó torna a 18. század közepén – rézkarc egy sportterem épületbelsőiről

<https://hroarr.com/article/art-of-control-fechtschule-manifesto-part-1/>

<https://www.thearma.org/arttalk/at17.htm>

https://websites.umich.edu/~ece/student_projects/martial_arts/www.html

Kikötői magtár, Wyspa Spichrzów, Gdańsk, Lengyelország

https://pl.wikipedia.org/wiki/Wyspa_Spichrz%C3%B3w

<https://pomorskie.travel/en/punkty-poi/spichlerze-na-olowiance-w-gdansk/>

FORRÁSJEGYZÉK

https://de.wikipedia.org/wiki/Geschichte_der_Stadt_N%C3%BCrnberg

https://de.wikipedia.org/wiki/Gro%C3%9Fer_Saal_%28Altes_Rathaus_N%C3%BCrnberg%29

[https://de.wikipedia.org/wiki/Fechthaus_\(N%C3%BCrnberg\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Fechthaus_(N%C3%BCrnberg))

<https://www.nuernberginfos.de/bauwerke-nuernberg/fechthaus-tagkomoedienhaus.php>

<https://hroarr.com/article/french-fencing-guilds/>

<https://hroarr.com/article/art-of-control-fechtschule-manifesto-part-1/>

<https://hroarr.com/article/a-wonderful-struggle-the-16th-century-art-of-civic-combat-part-2/>

<https://hroarr.com/article/meyer-pilgrimage-part-1-strasburg/>

<https://mindhost.tumblr.com/post/109974957322/franco-belgian-longsword-tournament-rules-long>

<http://www.zeno.org/Wander-1867/A/Marxbruder>

[https://de.m.wikipedia.org/wiki/Fechtschule_\(Veranstaltung\)](https://de.m.wikipedia.org/wiki/Fechtschule_(Veranstaltung))

https://en.m.wikipedia.org/wiki/Brotherhood_of_Saint_Mark

<https://en.m.wikipedia.org/wiki/Federfechter>

<https://fencingclassics.wordpress.com/2010/01/22/fechtschule-germany-18th-ct/>

Istvánfi Gyula: Óskor / Nép építészet – Az építészet története 1.

Sódor Lajos: Gótika - Az építészet története 4.

B. Szűcs Margit: Reneszánsz – Az építészet története 5.

Szentkirályi Zoltán: Barokk – Az építészet története 6.

Dr. Gábor László: Épületszerkezettan III. kötet